Мр Љубица Прћић
Др Јасмина Дражић

ЈЕЗИЧКЕ ПОУКЕ

СРПСКИ ЈЕЗИК
УЏБЕНИК
ЗА ДРУГИ РАЗРЕД
ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

eduka

Мр ЉУБИЦА ПРЋИЋ
Др ЈАСМИНА ДРАЖИЋ

ЈЕЗИЧКЕ ПОУКЕ

СРПСКИ ЈЕЗИК

уџбеник за други разред основне школе

ГЛАВНИ УРЕДНИК
Проф. др Бошко Влаховић

ОДГОВОРНА УРЕДНИЦА
Доц. др Наташа Филиповић

ПРЕДМЕТНА УРЕДНИЦА
Др Моња Јовић

РЕЦЕНЗЕНТИ
Љиљана Ђуровић, професорка разредне наставе ОШ „Момчило Настасијевић”
Горњи Милановац
Др Јелена Журић, професорка српског језика и књижевности
Ивана Милошевић, педагог

ЛЕКТУРА И КОРЕКТУРА
Споменка Трипковић

ИЛУСТРАЦИЈЕ
Биљана Миросављевић

ДИЗАЈН
Горан Ратковић

ИЗДАВАЧ
Едука д.о.о. Београд
Ул. Змаја од Ноћаја бр. 10/1
Тел./факс: 011 3287 277, 3286 443, 2629 903
Сајт: www.eduka.rs; имејл: eduka@eduka.rs

ЗА ИЗДАВАЧА
Проф. др Бошко Влаховић, директор

ШТАМПА

_____

Издање бр.: ____, Београд, 2019. година

Тираж: _____

САДРЖАЈ

1. ГОВОР И ЈЕЗИК
Говор | 6
Гласови, слова, речи | 7
Самогласници и сугласници | 7
Речи и слогови | 13
Подела речи на слогове | 16
Задаци за вежбање | 19
Научили смо о говору и језику | 20

2. РЕЧЕНИЦЕ
Од гласа и речи ка реченици | 22
Обавештајна реченица | 22
Упитна реченица | 26
Узвична реченица | 28
Заповедна реченица | 30
Потврдан облик реченице - потврдна реченица | 32
Одричан облик реченице - одрична реченица | 34
Научили смо о реченицама | 36

3. ВРСТЕ РЕЧИ
Именице
Заједничке именице | 38
Властите именице | 41
Род именица | 45
Број именица | 47
Глаголи
Речи које значе радњу – глаголи | 49
Садашње време – садашњост | 52
Прошло време – прошлост | 54
Будуће време – будућност | 57
Придеви
Описни придеви | 60
Бројеви
Основни бројеви | 64
Редни бројеви | 65
Научили смо о врстама речи | 68

4. ПРАВОПИС

Тачка | 70
Упитник | 72
Узвичник | 74
Запета | 76
Две тачке | 78
Велико слово | 80
Упитна речца *ли* | 83
Одрична речца *не* | 85
Писање датума | 87
Скраћенице за мере | 90
Писање општих скраћеница | 92
Наша писма – ћирилица и латиница | 95
Научили смо о правопису | 101

5. КЊИЖЕВНОСТ

Бајке | 104
Басне | 108
Загонетке | 110
Пословице | 111
Стих и строфа | 113
Рима | 116
Народне успаванке | 118
Дијалог | 120
Лица у драмском тексту | 123
Научили смо о књижевности | 126

6. КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА

Илустровање приче | 128
Прављење плана приче | 130
Опис предмета | 132
Опис лика по плану | 134
Опис животиње | 136
Причање по сликама | 138
Причање помоћу задатих речи | 139
Причање по плану | 140
Прича са другачијим завршетком | 141
Сажето препричавање | 142
Проширивање – наставак приче | 143
Научили смо о култури изражавања | 144

1. ГОВОР И ЈЕЗИК

- Говор
- Гласови, слова, речи
  Самогласници и сугласници
- Речи и слогови
- Подела речи на слогове
- Задаци за вежбање

ГОВОР

Свуда где људи живе може се чути њихов говор: у стану, на улици, у школи, у аутобусу, у продавници и на разним другим местима. Док једни говоре, други пажљиво слушају. Говором се људи међусобно споразумевају, размењују поруке једни са другима.

О чему то људи међусобно разговарају?
Шта обично кажу једни другима при сусрету?
Како шаљу поруке једни другима?

У ПРОДАВНИЦИ

ТЕЛЕФОНОМ

У УЧИОНИЦИ

Шта видиш на сликама?
О чему се говори у учионици? А у продавници?
Где се још може чути да људи говоре?
Како људи могу разговарати кад су удаљени једни од других?

**„ЛЕПА РЕЧ
И ГВОЗДЕНА ВРАТА ОТВАРА.”**
Народна пословица

ГЛАСОВИ, СЛОВА, РЕЧИ

САМОГЛАСНИЦИ И СУГЛАСНИЦИ

Речи се пишу **словима**, а изговарају **гласовима**.
Сви гласови се деле на **самогласнике** и **сугласнике**.

Самогласници су: А, Е, И, О, У.
Они се изговарају слободно, без препрека.

САМОГЛАСНИЦИ

Изражајно прочитај песму. Обрати пажњу на то како изговараш гласове.

МНОГО ЗВУКОВА

Кад падне пас на тас*,
чује се трас.
Кад падне кум на друм,
чује се бум.
Кад стигне хип у Штип,
чује се бип.
Кад падне цврк на шмрк,
чује се крк.
Кад лупи куп о куп,
чује се буп.
Кад падне брус** у ђус,
чује се пљус.

Влада Стоиљковић

* **тас** – тањир на ваги
** **брус** – алатка за брушење

Док гласно изговараш речи песме „Много звукова“, сигурно примећујеш да се у њима гласови разликују: при изговору једних постоји препрека у устима, а при изговору других не постоји.

Упореди, на пример, гласове:
а) са препреком

б, п, м

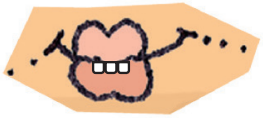

д, т, с

б) без препреке

а, у, и, е, о

Изговори сваки од њих појединачно. Утврди који гласови могу да се *певају* – да се изговарају слободно, без застоја.

Дакле, изговарају се слободно, без препрека у устима, подвучени гласови:
п**а**с, тр**а**с, б**у**м. ц**и**п, б**у**п.

1. ЗАДАТАК
У претходној песми подвуци све самогласнике.

2. ЗАДАТАК
Пронађи речи са више самогласника и изговарај их тако да добро чујеш самогласнике.

3. ЗАДАТАК
Напиши речи које почињу самогласницима:

А _____

О _____

И _____

Е _____

У _____

4. ЗАДАТАК
Упиши самогласник који недостаје у следећим речима:

1) **С**__**Д** 2) **К**__**П** 3) **Л**__**Д** 4) **П**__**Д** 5) **Б**__**Д**

5. **ЗАДАТАК**

Упиши самогласник који недостаје у следећим речима:

1) **б** ◯ **р** 2) **в** ◯ **р** 3) **с** ◯ **р** 4) **д** ◯ **р** 5) **п** ◯ **р**

6. **ЗАДАТАК**

воћњак јагоде дрвеће
бресквe вишње лопате грабуље
заливање брање кап
хлад ашов копање

Међу написаним речима пронађи и препиши речи са:

а) једним самогласником: .....

.....;

б) два самогласника: .....

.....;

в) три самогласника: .....

.....;

г) четири самогласника: .....

.....

7. **ЗАДАТАК**

Међу расутим словима пронађи и заокружи самогласнике.

СУГЛАСНИЦИ

Овде видиш неке од препрека које се јављају при изговору сугласника. То су места њиховог изговора.

ЗУБИ

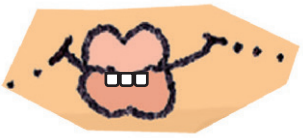

д, т, з, с, ц

УСНЕ

м, п, б

Гласови који се изговарају уз препреке зову се сугласници.
То су сви гласови осим А, Е, И, О, У.

1. **ЗАДАТАК**
Заокружи сугласнике.

А Б В Г Д Ђ Е Ж З И Ј К Л Љ М Н Њ О П Р С Т Ћ У Ф Х Ц Ч Х Ш

2. **ЗАДАТАК**
Прочитај песму и подвуци све сугласнике.

ЛОВАЦ ЈОЦА

Бам!
Бам!
Бам!
Убих лава сам!
Так!
Так!
Так!
Убих тигра чак!

Трас!
Трас!
Трас!
Неста морски пас!
Шкљоца!
Шкљоца!
Шкљоца!
Ја сам ловац Јоца!

Драган Лукић

3. **ЗАДАТАК**

Изговарај речи: *бам, трас, так, шкљоца*. Из ових речи препиши:

а) самогласнике:

.....;

б) сугласнике:

.....

4. **ЗАДАТАК**

Упиши одговарајући сугласник у квадратић да добијеш потпуне називе животиња:

а) **ма** ☐ **ка**, б) **кра** ☐ **а**, в) **ша** ☐ **ан**, г) **фа** ☐ **ан**, д) **ле** ☐ **тир**.

5. **ЗАДАТАК**

Чинија прима само сугласнике.
Спој линијама одговарајуће јагоде са чинијом.

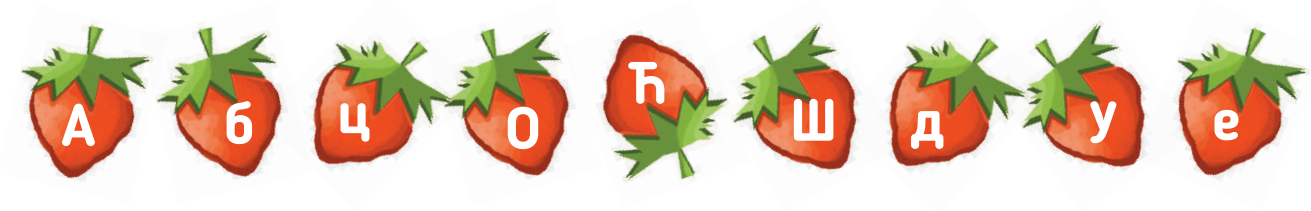

6. **ЗАДАТАК**

Уместо броја упиши сугласник који се налази на том месту у азбуци.

а) 9има, б) 3уна, в) 21ека, г) 22рн, д) 30ала; ђ)12ућа, е) ра15е.

--- --- --- --- --- --- ---

7. **ЗАДАТАК**

Од наведених сугласника и самогласника направи пет нових речи.
Исте самогласнике можеш да користиш више пута.

---

8. **ЗАДАТАК**

У звездама су сугласници.
Распореди их у празне квадрате да добијеш потпуне речи.

1.	★	О	Д	Р	У	М
2.	Т	О	Р	★	А	
3.	★	У	Н	Ђ	Е	Р
4.	Б	У	★	В	А	Р
5.	С	Т	А	Б	★	О

РЕЧИ И СЛОГОВИ

РЕЧ

Прочитај реченицу:
Једна мала девојчица скакуће и пева.

Уочи и напиши колико има речи у наведеној реченици. Која од тих речи има најмање гласова (односно слова), а која највише?

Најмање: .....

Највише: .....

Реч је глас (нпр. *и*) или скуп гласова (нпр. *једна, мала, девојчица*) који има утврђено значење и одређену улогу у реченици.

СЛОГ

Слог је део речи који изговарамо једним изговорним захватом уста.

Уочи како су написане речи у наведеној строфи.

Шко-ле су ве-ли-ке и до-бре ма-ме,
сто-ти-ну де-це не-гу-ју са-ме,
на-па-мет зна-ју сву сво-ју де-цу
и бај-ке при-ча-ју о ме-се-цу.

Објасни како треба читати овако написане речи. На шта нас упућују цртице?

.....

Примећујеш да се гласови у једној речи групишу у целине и изговарају се једним изговорним захватом уста, као што су: *шко-ле, ве-ли-ке* и тако даље. Речи могу имати најмање један слог. У сваком слогу треба да буде по један самогласник. Када се глас Р нађе између два сугласника, понаша се као самогласник: т**р**н, т**р**-но-вит, д**р**-во, за-в**р**-ну-ти.

ПРИМЕРИ:
а) **сто**: једносложна реч,
б) **цве-ће**: двосложна реч,
в) **ја-бу-ка**: тросложна реч,
г) **ко-си-ли-ца**: четворосложна реч.

„ГЛАВА ЈЕ СТАРИЈА ОД КЊИГЕ.“
Пословица

1. **ЗАДАТАК**

Усправним цртама подели речи на слогове:

а) **пруга**, б) **мама**, в) **собица**, г) **кутијица**.

2. **ЗАДАТАК**

У мислима притисни дугмад са одређеним словима и појавиће се на екрану четири презимена. Напиши их. Почетна слова презимена су појачана. Затим презимена раздвој на слогове:

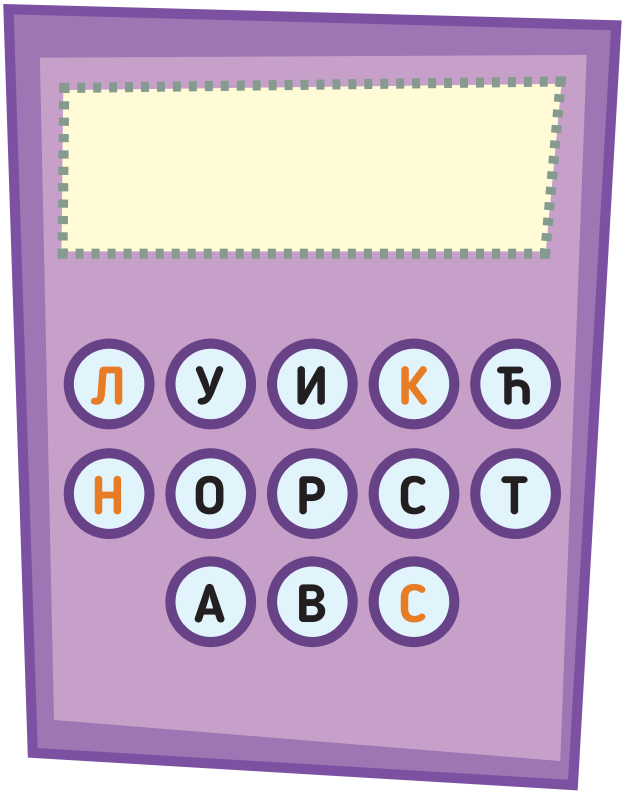

Л .....

Н .....

К .....

С .....

3. **ЗАДАТАК**

Од слогова начини пет речи и напиши их.

ЧО-	-ВЕК	ЖИ-	-ВОТ	КЊИ-	-ГА	ШКО-	-ЛА	СВЕ-	-СКА

.....

.....

4. **ЗАДАТАК**

Исправи погрешно подељене речи у овој бројалици.
Подели их правилно и запиши их.

Плив-а патка пр-еко Сав-е
н-оси писмо наврх гл-аве
У том писму п-ише
не тр-ебаш нам виш-е.

5. **ЗАДАТАК**

Прочитај песму.
Подели речи на слогове.

Што не деле
велике рогове
на слогове.
Да не буде плача
кад бик путем корача.
Бик има рогове
големе и лепе,
ал' се деца плаше
и од њега стрепе.

6. **ЗАДАТАК**

На дечјој прузи помешали су се вагони. На вагонима су слогови.
Да би воз могао да крене, потребно их је поређати.
Од слогова начини речи, а затим напиши целу реченицу:

Решење: